

Nr 344.

Av herr **Lodenus m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition* angående anslag för budgetåret 1951/52 till fria resor för barn m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 78 angående anslag till fria resor för barn m. m. har departementschefen till närmare prövning upptagit vissa besparingsåtgärder, som förordats av 1950 års besparingsutredning.

I fråga om anslaget till fria barnresor har besparingsutredningen åberopat att enligt gällande bestämmelser de barnresor, för vilka biljettpriiset för vuxen vid enkel resa icke skulle överstiga 5 kronor, måste betalas av vederbörande själva. Med hänsyn härtill synes det utredningen skäligt att för alla avgiftsfria barnresor — utom till barnkoloni — utkräva en särskild avgift uppgående till kostnaden för sådan resa, för vilken avgiftsfrihet ej medges. Detta skulle innebära, att varje avgiftsfri barnresa, vilken enligt utredningen i så fall kanske lämpligen borde kallas ferieresa, tur och retur skulle kosta barn under 12 år ($2 \times 2:50$) 5 kronor, eller om vederbörande är för gammal för att komma i åtnjutande av halv biljett (2×5) 10 kronor. För vårdare skulle erläggas samma avgift som för det barn denne åtföljde, d. v. s. i regel fem kronor för resa tur och retur. Uppböörden av 5-kronorsavgiften skulle kunna äga rum genom vederbörande trafikföretag.

Utredningen beräknar, med utgångspunkt från 1949 års siffror, att enligt förslaget skulle kunna uppnås en besparing av minst 519 000 kronor.

Beträffande husmoderssemestern har besparingsutredningen ifrågasatt huruvida statsbidrag bör fortsätta att utgå enligt nuvarande grunder. Utredningen förordar att en individuellt behovsprövad hjälpform bibehålles och i viss utsträckning även ökas, under det att den — låt vara inom vissa gränser — automatiska hjälpen inhiberas. Hjälpen bör med andra ord enligt utredningens mening koncentreras till stipendierna och semesterhemmen, medan de fria resorna avvecklas.

Departementschefen har emellertid icke ansett sig böra förorda ovannämnda åtgärder syftande till att nedbringa de statliga kostnaderna för ifrågavarande ändamål. Förslaget om en expeditionsavgift beträffande de avgiftsfria barnresorna — en tanke som tidigare varit föremål för riksdagens behandling — avstyrkes av departementschefen bl. a. med hänsyn till att de barnrika familjerna i de lägsta inkomstgrupperna skulle främst drabbas av en sådan avgift. Härtill kommer att avgiftssystemet skulle medföra ökade svårigheter och kostnader beträffande redovisning och kontroll. Departementschefen har likaledes avstyrkt förslaget om en ändring i nuvarande grunder för statsbidrag till husmoderssemester, då detta sannolikt skulle föranleda att det övervägande antalet husmödrar ur den grupp, som nu erhåller fri resa men däremot icke stipendium, uteslutes även från förmånen av fri resa. En så betydande försämring av det statliga stödet till husmoderssemestern har departementschefen icke ansett sig kunna tillstyrka.

I ett särskilt yttrande till statsrådsprotokollet har statsrådet Sköld anfört: "Föredragande departementschefens hemställan i fråga om anslagen till fria resor för barn och till fria resor för husmödrar kan jag icke biträda. I fråga om förstnämnda anslag anser jag att i enlighet med 1950 års besparingsutrednings förslag för alla avgiftsfria barnresor — utom till barnkoloni — en särskild avgift bör uttagas, motsvarande kostnaden för sådan resa för vilken avgiftsfrihet ej medgives. I enlighet härmed borde anslaget upptagas till ett 500 000 kronor lägre belopp än det av föredragande departementschefen äskade. Även beträffande anslaget till fria resor för husmödrar bör enligt min mening en särskild avgift uttagas för resa till enskilt hem, uppgående till 5 kronor för enkel färd. Anslaget skulle därigenom kunna upptagas till ett 150 000 kronor lägre belopp än det av departementschefen föreslagna."

Vi dela statsrådet Skölds uppfattning så till vida, att det statsfinansiella läget bör föranleda besparingar på ifrågavarande anslag, ehuru vi inse att husmoderssemestern och de avgiftsfria barnresorna otvivelaktigt utgöra betydelsefulla sociala förmåner. Den särskilda avgift, som statsrådet Sköld ansett böra uttagas, kan ur vissa principiella synpunkter visserligen vara berättigad. Emellertid synes det ifrågasatta avgiftssystemet komma att vålla icke obetydliga svårigheter och kostnader särskilt som de avgiftsfria resorna ofta företagas med anlitan av olika kommunikationsmedel. Därtill kommer att en generellt utgående avgift skulle drabba även de mest behövande bland de barnrika familjerna i de lägre inkomstskikten.

Av dessa skäl synes det önskvärt att en besparing ernås genom åtgärder av annat slag än dem statsrådet Sköld förordat. Utan tvivel måste förmånen av avgiftsfri barnresa framstå som relativt mindre angelägen för familjer med endast ett barn. Vill man söka besparingsobjekt, synes man i första hand böra inskränka reseförmåner för enbarnsfamiljerna.

Enligt vad vi erfarit torde enbarnsfamiljerna utgöra om icke flertalet så i varje fall den största gruppen bland de familjer, som utnyttja förmånen av avgiftsfria barnresor. Vill man nå en utgiftsbesparing av minst samma storleksordning, som statsrådet Sköld förordat, men med mindre svårigheter och kostnader beträffande kontrollen, synes det lämpligt att undantaga familjer med endast ett barn från förmånen av avgiftsfri resa för barn med vårdare. En sådan åtgärd är att föredraga framför uttagandet av en särskild avgift även av sociala skäl, när den icke drabbar de barnrika familjerna i de lägre inkomstskikten eller husmoderssemestern.

Med stöd av vad som sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 78 måtte besluta att statsbidrag till avgiftsfria resor för barn skall, med undantag av resor till barnkoloni, utgå endast till familjer med minst två barn i bidragsberättigad ålder.

Stockholm den 9 mars 1951.

Gunnar Lodenius.

Ivar Nilzon.

Otto Niklasson.